

Bij het overlijden van Cor Ruinard

Hans de Bruijn, Arno van der Pluijm & Hans Rutjes

Een 'bescheiden mosplukker' is van ons heengegaan... – door Hans Rutjes

Zo zou Cor het vermoedelijk zelf graag gezegd hebben, vrij naar Toonder uit *Tom Poes en het Vergeet-boekje*, waarin een bejaarde mosplukker Tom Poes de weg wijst. En zo herinner ik mij Cor ook: als bescheiden mens die aan weinig genoeg had, wars van dikdoenerij, die velen van ons de weg heeft gewezen in de bryologie. Cor was een relatief onbekende binnen de werkgroep, maar al sinds midden jaren '70 bijzonder actief als bryoloog.

In die jaren van relatieve schaarste aan goed ontwikkeld materiaal van epifyten en van bryofyten in het algemeen, maakte Cor lange reizen naar onder meer Sri Lanka en Nieuw-Zeeland, waar hij waardevolle collecties verzamelde, zoals onder meer blijkt uit de publicatie van Tixier (1983), waarin hij in 34 pagina's de door Cor bezochte locaties en de 197 door Cor verzamelde soorten beschrijft, waaronder zes nieuwe soorten voor Sri Lanka.

Voor een morfoloog als Cor was volgroeid materiaal zijn lust en zijn leven. Of het nu de logica in de plaatsing van mannetjes en vrouwtjes binnen *Orthotrichum* was, dan wel de groeivorm en ontwikkeling van de bladeren, Cor kon er eindeloos mee bezig zijn achter de microscoop.

Zo kwam het ook dat hij keer op keer terugkeerde naar zijn geliefde Jura. In het begin van de jaren '80 heb ik Cor vele malen mogen vergezellen op deze trips. In de Jura vond Cor evenals eerder in Nieuw-Zeeland en Sri Lanka het materiaal waarmee hij uit de voeten kon en dit waren niet alleen de *Orthotricha*, maar bijvoorbeeld ook *Trichocolea* waarvan hij dan de 'coelocaulen' (vrouwelijke voortplantingsstructuren) in verschillende stadia verzamelde en die van voor naar achter thuis kon uitpluizen.

Tijd doorbrengen met Cor in de Jura was een genot, zowel bryologisch als gastronomisch. Cor was uitstekend op de hoogte van de vegetatie en kijkend naar iets dat leek op een kruising van *Hypnum* en *Brachythecium* kon hij dan achteloos achterom roepen: '*Entodon schleicheri*'. Soorten waarvan ik in die tijd niet eens gehoord had, laat staan dat ik ze in het veld herkende.

Om het leed van een meestal verregende dag iets te verzachten (en Cor wilde altijd op pad, regen of niet) werd de dag over het algemeen geëindigd met een voedzame maaltijd onder het genot van een goed glas. In 1986 leverde Cor met zijn lokale kennis een belangrijke bijdrage aan een bijzonder geslaagd zomerkamp van onze vereniging in de Jura.

Het is jammer dat Cor niet méér gepubliceerd heeft van wat hij in de loop der jaren aan kennis heeft opgedaan. Als redacteur van *Buxbaumiella* heb ik hem daar begin jaren '80 wel eens toe trachten te bewegen, hetgeen uiteindelijk heeft geleid tot 'Het bladmosblad' (Ruinard 1986). Cor was er echter de man niet naar, en we zullen het moeten stellen met onze herinneringen aan zijn enthousiaste verhalen.

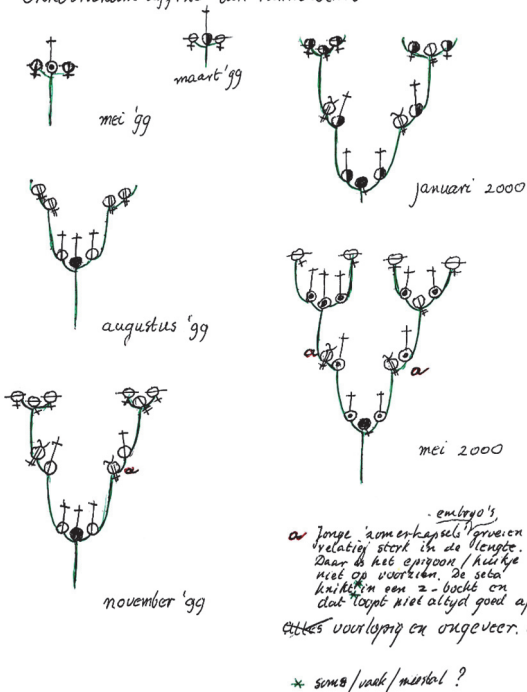
Wellicht is met Cor de laatste 'anti-hokker' van ons heengegaan. Dat is misschien de belangrijkste les die hij ons heeft nagelaten: 'Bryologie is meer dan een km-hok, bryophyta zijn het domweg waard om bekeken te worden!'

Cor en de haarmutsen – door Arno van der Pluijm

Mijn contact met Cor dateert van een aantal jaren geleden. Ik herinner me hem als een bryoloog met een volkomen originele kijk op de mossenstudie. Het ging hem niet zo om die zeldzame soorten. Hij was vooral geïnteresseerd in de vormenrijkdom en anatomie van de mossen, ook de alledaagse.

Cor kon onvermoeibaar polletjes *Orthotrichum* (haarmuts) onder het binoculair uit elkaar plukken, om bijvoorbeeld de positie van 'mannetjes', 'vrouwtjes' en sporenkapsels te bepalen. Hij bezocht eind jaren '90 verdeeld over alle seizoenen (met het openbaar vervoer vanuit Rotterdam en verder op de

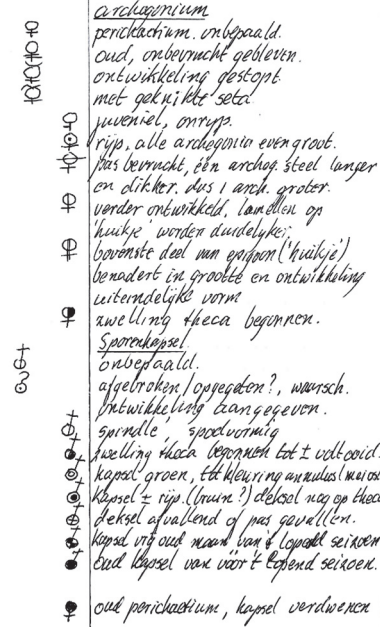
Het onstuimige leven van *Orthotrichum affine* var. *Pannekoeki*.

Afbeelding 1. Tekening.

januari 1999

Panicetium met eerst ontwikkeld

de Moeder
Cijel, Groene Perigonium.

J. J. ♂
M ♂
SV
SV
CP
CP
ECC
LCJ
LCJ
OS
OF
EF
♂

Afbeelding 2. Legenda.

fiets) de griend de 'Pannekoek' in de Biesbosch. Steeds verzamelde hij dan *Orthotrichum affine* (gewone haarmuts) om thuis te bestuderen. De vorming van sporenkapsels bleek een ingewikkeld proces. Hij legde zijn waarnemingen vast in gedetailleerde tekeningen, daarbij gebruikmakend van talloze symbolen voor de diverse structuren/stadia die hij aantrof (Afbeeldingen 1 en 2). Het voortplantingsgedrag van de populatie uit de Biesbosch vond hij zo opmerkelijk, dat hij er schertsend een ssp. '*pannekoekii*' van maakte. Een uitgewerkt artikel hierover is helaas nooit verschenen.

Cor had ook een uitstekend oog voor opmerkelijke mossen in het veld. Hij ging regelmatig mee met excursies o.l.v. Chris Buter. Diverse vondsten van bijzondere haarmutsen, o.a. van *Orthotrichum acuminatum*, *O. scanicum*, *O. rupestre* en *O. rogeri* staan daarbij op zijn naam.

Van de *Orthotrichums* die hij op zijn buitenlandse reizen verzamelde wil ik er twee speciaal nog noemen. In 1987, op rondreis door Galicië in Spanje, verzamelde hij fraai materiaal van *Orthotrichum winteri*. Het materiaal had in zijn herbarium nog niet de juiste naam gekregen, maar die soort gold sinds 1866 in heel Europa als uitgestorven. In 1993 werd *O. winteri* herontdekt in Duitsland (Lewinsky et al. 1996, met de naamswijziging naar *O. consimile*, en inmiddels moet de soort *O. columbicum* heeten).

De meest bijzondere haarmuts heeft Cor echter verzameld in 1984 in Oostenrijk. Achteraf (pas tijdens het schrijven van dit in memoriam!) is gebleken dat het toentertijd ging om een nog onbeschreven soort, nu bekend als *O. dentatum*. Ik had dat ook helaas niet door, toen ik zijn materiaal in 2001 als een 'afwijkende' *O. philibertii* determineerde. *Orthotrichum dentatum* is pas zeer onlangs nieuw voor de wetenschap beschreven naar materiaal uit Zwitserland en Italië (Kiebacher & Lüth 2017). Inmiddels zijn er ook opgaven van *O. dentatum* uit dezelfde streek als waar Cor hem vond, nabij Innsbruck (Kiebacher 2017).

Herinneringen 2000-2018 – door Hans de Bruijn

In 2000 sloot ik mij als kersverse mossenplukker aan bij de Bredase mossenwerkgroep, die toen onder leiding stond van Chris Buter. Bij dit illustere, en inmiddels gedenkwaardige, gezelschap was nog een tweede Rotterdammer, een zekere Cor Ruinard. De eerste keer was Cor er niet bij. Hij was op mossenreis naar de binnenlanden van Zweden. Hij *was* nogal eens op reis, merkte ik weldra. Voor de mossen, maar ook omdat hij van het reizen zelf per trein genoot. Van de Trein met de Grote Vaart moest hij weinig hebben. Om die te mijden heeft hij eens getracht, langs de oude route via Aulnoye Parijs te bereiken. Een gedeelte heeft hij daarbij moeten lopen, en als ik mij goed herinner is hij daarbij ook te voet de Belgisch-Franse grens gepasseerd. Een kras voorbeeld van zijn vasthoudendheid. Samen met Baas Buter en zijn clubje hebben we de Sliedrechtse en Dordtse Biesbosch en grote delen van Midden-Brabant geïnventariseerd, en met zijn tweeën hebben we een groot aantal mossentochten gemaakt in Nederland en aangrenzend België en Duitsland. Een van onze laatste tochten ging omstreeks 2008 naar de Waal bij Tiel en Wamel (Afbeelding 3). Daar had Cor kapselende exemplaren ontdekt van *Cinclidotus danubicus*. Even later ontdekte hij bij diezelfde soort nog een vreemde afwijking in de bladgroei, waarover hij in *Buxbaumiella* 80 (april 2008) een artikeltje heeft gepubliceerd onder de welluidende naam *Cinclidotus absurdifolius*.

Maar verreweg de meeste, en ook de interessantste, van onze activiteiten vonden plaats achter zijn microscoop. Daar was hij echt in zijn element. Cor wilde kijken en zien. Soorten waren voor hem onzichtbare abstracties en 'hokken' vond hij al helemaal niets: zie de woorden van Hans Rutjes. Vaak wipte ik op de terugreis uit Zeeland even bij hem aan als ik iets merkwaardigs had gevonden. Ik wilde vooral weten of hij mijn vermoedens kon bevestigen, maar voor Cor was determinatie een volstrekt onbelangrijke bijzaak die in een paar seconden werd afgedaan, waarna steevast een uitgebreide morfologische les volgde die met pen en veel kleurpotlood werd geïllustreerd.

Afbeelding 3. Aan de Waal bij Wamel, omstreeks 2008.

Geen verhaal over Cor Ruinard zonder ten minste *iets* te zeggen over zijn karakter. Dat is geen gemakkelijke onderneming, maar het moet maar, ik zal iets proberen.

Een van de eerste eigenschappen van Cor die opviel, was zijn bescheidenheid. Hij bestempelde zichzelf graag als *een eenvoudige boerenlul*. Die bescheidenheid was absoluut oprecht. Lof werd zelden geaccepteerd. Dat was in scherpe tegenstelling met een forse dosis eigenwijsheid, koppigheid en hardnekkigheid die een ander kantje waren van zijn aard. Ik durf, zelfs in een in memoriam, het woord doordrammen wel te noemen. Het maakte de indruk, van diep en ver te komen en soms moeilijk beheersbaar te zijn. Niet iedereen kon of wilde zoveel geduld opbrengen. Hij kon je er letterlijk mee tot razernij drijven. Maar altijd was er weer de innemende eenvoud en bescheidenheid die het ten slotte won. Het was voor anderen niet altijd makkelijk, voor Cor vaak moeilijk.

Zijn humor, van een hoogst originele soort, was vermaard en zou enkele nummers van *Buxbaumiella* kunnen vullen.

Voor nogal wat bio- en bryologen is Vondel een schilder en Van Gogh een vermoorde journalist. Cors kennis en belangstelling waren een stuk breder. Ook die belangstelling was oprecht en geen conventioneel vernisje. Hij dacht graag over de dingen na. Daarbij was hij afkomstig uit een zeer eenvoudig en behoudend milieu. Hij heeft zich in zijn eentje in een andere richting ontwikkeld en het daarbij een heel eind gebracht. Zijn brede interesse is hem aan het eind van zijn leven, toen hij steeds meer aan huis was gebonden, goed van pas gekomen.

Nadat er een hartkwaal was geconstateerd, was zijn leven nog goed leefbaar, en ook zijn mossenleven ging nog een tijdje door alsof er niets aan de hand was. Toen hij bij een ongelukkige val van zijn fiets zijn heup brak, werd zijn actieradius ernstig beperkt, en al gauw kon hij zijn huis niet meer verlaten. 'Villa Moslust', zijn huisje met stadstuinje in Rotterdam-Zuid, werd zijn wereld. Hij was dankbaar dat hij met Street View zijn reizen van vroeger gedeeltelijk nog eens kon overdoen.

Op 21 maart stond hij na een samen genuttigde *eenvoudige doch voedzame maaltijd* van tafel op om koffie te zetten en viel daarbij onmiddellijk als een plank weer neer. Na reanimatie heeft hij nog precies een week geleefd. Op 28 maart is hij overleden, ditmaal voorgoed. Hij was 82 jaar.

Literatuur

Kiebacher, T. (2017). New national and regional bryophyte records, 51. 17. *Orthotrichum dentatum* T.Kiebacher & Lüth. *J. Bryol.* 39: 183.

Kiebacher, T. & M. Lüth (2017). *Orthotrichum dentatum* T.Kiebacher & Lüth sp. nov. (*Orthotrichaceae*). *J. Bryol.* 39: 46-56.

Lewinsky-Haapasaari, J., A. Ederra Induráin & C. Schmidt (1996). *Orthotrichum consimile* Mitt. still in Europe. *Lindbergia* 20: 56-61.

Ruinard, C. (1986). Het bladmosblad. *Buxbaumiella* 18: 44-49.

Ruinard, C. (2008). *Cinclidotus absurdifolius*. *Buxbaumiella* 80: 21-23.

Tixier, P. (1983). *Bryophyta Exotica VIII. Mosses of Sri Lanka – Collections of C. Ruinard. Ceylon J. Sc., Biol. Sci.* Vol. 16 (1&2): 24-57.

Activiteitenprogramma

De BLWG organiseert excursies, weekends en bijeenkomsten voor leden en publiek. Hieronder staan alle geplande activiteiten. Bij veel excursies staat vermeld dat ze ook geschikt zijn voor beginners: ook niet-leden van de BLWG en KNNV zijn dan van harte welkom. Komt u voor het eerst mee, denk u dan aan de juiste kleding en schoeisel voor een buitenactiviteit, een lunchpakket en een loep om de mossen of korstmossen goed te kunnen bekijken. Excursies duren gewoonlijk tot 15.00 uur. Aan de activiteiten zijn geen kosten verbonden, tenzij anders vermeld staat. **Opgave via de website is gewenst.** Zelf een excursie organiseren? Geef het door aan onze excursieregelaar Margriet Bekking (margrietbekking@hotmail.com). Traditioneel zijn er in de zomermaanden weinig excursies.